

01/10/2007

Quim
Monzó

'La literatura catalana aguanta, és de primera qualitat, allò que no aguanta és el país'

Text MONTSERRAT SERRA | Fotografies ALBERT SALAMÉ

L'escriptor Quim Monzó (Barcelona, 1952) farà el discurs inaugural de la cultura catalana a la Fira del llibre de Frankfurt. En aquesta entrevista parla del seu procés creatiu, de com ha trobat el seu model de llengua, i del canvi de paisatge dels seus contes: ja no són els bars, sinó els hospitals. També parla del nou llibre que és a punt de publicar, 'Mil cretins', i de la nova etapa que ara comença. Tot això sense deixar de prendre posició crítica sobre les realitats literàries, socials i polítiques que l'envolten i que el preocupen.

—L'editorial Frankfurter acaba de publicar '100 contes', volum que aplega tots els contes publicats fins ara. L'ha presentat al Festival Internacional de Literatura de Berlín. Com va anar?

—A Berlín vaig participar en un acte, i hi vaig llegir un fragment d'un conte, 'L'accident'. I després un actor va llegir en alemany el conte sencer. Què va passar? Que em vaig enamorar d'aquell actor. Era un senyor de cabells blancs, que va llegir perfectament el text, sense sobreactuar. A Catalunya, quan et diuen que un actor llegirà un

conte teu, tremoles i dius: Oh, no!, si us plau! Que vingui Satanàs i se m'endugui, perquè no vull que un actor llegeixi contes meus. Sempre he mirat que m'ho fessin periodistes, de ràdio i televisió. Perquè m'estimo més un periodista que llegeix un informatiu amb fredor que no pas un actor que sobreactua. Què tenen els alemanys? Uns actors especialitzats a fer lectures, que llegeixen meravellosament bé, pronuncien les paraules perfectament, en un to neutre; quan hi ha un diàleg, exageren una mica el to per marcar la diferència amb el narrador, però de seguida

tornen al to fred, gens sobreactuat. Són una meravella. Em vaig enamorar d'aquesta manera de llegir. I els catalans n'haurien d'aprendre. Nosaltres no en tenim el costum, perquè hi ha molt poca tradició de llegir narrativa en veu alta.

—La bona literatura ha de poder aguantar la lectura en veu alta?

—La literatura que m'agrada, sí que ha d'aguantar una lectura en veu alta. Això no vol pas dir que hi hagi un llibre il·legible en públic, però que sigui un grandíssim llibre. Ara corregeixo galeres d'un nou llibre que sortirà, calculo, a final del mes d'octubre. I què faig, en aquesta última repassada? El lleigeixo en veu alta. Ho faig sempre. Perquè t'adones de molts errors: de cacofonies, de repeticions, de rimes internes... I pots canviar una paraula perquè soni millor en la lectura. Si sona millor llegit en veu alta també sona millor en la lectura interior del lector. Per tant, li facilites la feina. M'agraden els llibres que es poden llegir en veu alta, que s'entenen i que tenen ritme. Aquest ritme de lectura que és apassionant, sí és bo.

—En l'acte del Festival Internacional de Literatura de Berlín el públic també hi va intervenir. Què els va interessar de la seva literatura?

—Una de les coses que més va comentar la gent que havia llegit el llibre (també me la van preguntar molts periodistes alemanys) és aquesta: 'Per què desaprofita cent idees fent cent contes, si en sortirien cent novel·les? Si podria passar tota la vida desenvolupant aquestes idees?' Vaig pensar: No, o no enteneu què és un conte o no enteneu el goig que és un conte i el goig que és escriure curt. Que moltes d'aquestes idees es podrien allargar, sí; però seria com allargar un xiclet.

—Que li diguessin que escriure cent contes era desapropitar cent idees el devia molestar molt. Perquè vostè se n'ha fet tips, de defensar el conte com un gran gènere, contra els qui el consideren un gènere menor.

—A mi, allò que em fa riure és aquesta idea tan antiga, tan avorrida, que diu que el conte és un gènere menor; que el gran gènere és la novel·la.

No, el conte és un gènere esplèndid. No diré pas que el conte sigui el gènere bo i la novel·la el gènere caduc. Hi ha novel·les boníssimes, poca broma! Hi ha autors més radicals: Jorge Luis Borges, que mai no va escriure cap novel·la, va escriure contes tota la vida; abominava la novel·la. Deia que no havia llegit mai una novel·la que no en sobrés, si més no, un terç. Que hi havia molta palla. I en Giorgio Manganelli deia: 'Les novel·les són vuitanta línies de text i tres metres cúbics d'aire. Jo trec els tres metres cúbics d'aire i deixo

Com a escriptor, vull que els meus contes siguin escrits en una llengua sensata

les vuitanta línies de text.' Ells eren més radicals en això, però s'entén. Hi ha molta palla en la novel·la. En l'últim llibre que he publicat fins ara, 'El millor dels mons', al cos central hi ha una novel·la que es diu 'Davant del rei de Suècia'. Fa cent pàgines justes. Però quan el vaig acabar en feia cent setanta vuit o cent vuitanta. Llavors vaig començar a repassar i a treure tot allò que podia eliminar, fins a convertir-la en una novel·la curta.

—Publicar a l'alemany '100 contes' és una magnífica presentació i un recull de la seva

literatura, perquè conté tota la seva trajectòria, dels primers contes de 'Uf, va dir ell', de l'any 1978, fins als contes de 'El millor dels mons' del 2001.

—Totalment. L'holandès Cees Nooteboom en un article explica com tot escriptor que comença estableix uns lligams de complicitat amb el seu públic natural. En el meu cas, aquests lligams es van establir amb el públic català. I són uns lligams en què vas creixent, vas canviant d'opinions, vas madurant, i el teu públic et segueix o no et segueix, però també canvia, madura, s'eixampla. Però tothom sap clarament amb quins llibres has començat i quin és l'últim. En canvi, quan entres en un país estranger, poques vegades comences publicant el primer llibre que has escrit. Comences per l'últim o per un del mig. Això fa que el públic lector d'aquest altre país no estableixi amb tu aquesta mateixa complicitat, de la mateixa manera. Perquè aquest públic ignora l'evolució que has fet des dels inicis. I amb aquests '100 contes', sí que es veu l'evolució.

El català, ara? Anem cap a la occitanització. Serem un record

—Quina evolució estilística hi ha en els seus contes del 1978 al 2001?

—A 'Uf, va dir ell' i a 'Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury', hi trobo aquesta borratxera d'adjectius que és molt típica de la joventut. Quan descobreixes que no necessàriament has de fer servir els adjectius obvis, com ara 'neu blanca' o 'carbó negre', i pots dir 'neu insípida', un adjectiu que descoloca una mica, penses: 'Collons, que bé que escric!' I t'emborratxes i comences a fer servir adjectius constantment, constantment. Això he vist que passa a molta gent quan comença. I en aquesta època, jo ho feia molt i molt. Per una altra banda, veig que la idea del conte, ja la tinc formada. Hi ha la idea que un conte és una unitat, una cosa a mig camí entre el relat i el poema. És clar, el 1978 ja havia publicat dos llibres: 'Self Service' i 'L'udol del griso al caire de les clavegueres', dos llibres que no he reeditat mai. Perquè crec que em van servir per anar-me equivocant en moltes coses i anar-ne aprenent. Després, a partir de 'L'illa de Maians', hi ha un procés progressiu d'aprimament del conte. Si no cal fer servir adjectius, perquè no afegixen res a la història, no es fan servir. I 'El perquè de tot plegat' és summament esquemàtic, és molt fred. Diria que arribo al límit del fet esquemàtic. Després a 'Guadalajara' hi ha un procés una mica més estrany: no tornen els adjectius, però comença a complicar-se la frase. Es torna a engrair la història i començo a fer una cosa que no feia abans, que és anar-me'n per les branques, una mica. A 'El millor dels mons' les branques són molt més evidents. En algun conte començo amb una

història i després m'embranco i me'n vaig de la història inicial i acabo en una altra banda. I això em dona un cert gust perquè és nou. Si tota la vida fas les mateixes coses acabes avorrint-te. En aquests contes faig digressions i, aquestes digressions, no les reprimeixo. I en els contes del llibre nou encara hi ha més digressions, fins al punt que no sé si són realment contes o comencen a ser una altra cosa.

—Ha revisat els '100 contes' o el públic alemany en té la versió original?

—Els he revisats.

—Per quin motiu revisa la seva obra i no la manté tal com la va escriure en aquell moment?

—Per un fet bàsic, la situació de la llengua catalana. Quan jo començo a escriure, els meus models literaris són els llibres catalans que lleigeixo en aquell moment. Però començo a treballar en premsa en català (el Món, Avui, Diari de Barcelona) i també en ràdio, i això és importantíssim. I m'adono que quan escric per la ràdio ho faig d'una manera molt diferent de quan escric un conte. I, per què per ràdio parlo normal, com parlem tots plegats, amb un cert gust per la llengua, no pura gasòfia, i en canvi quan em poso a escriure escric més refistolat? És una incongruència. Va ser un procés d'anar-me adonant que era absurd allò que feia. I això em va fer veure la necessitat de revisar tots els llibres. És una cosa que el lector alemany no percep, perquè ja va directe a la traducció, però per al lector català, i per a mi, és important per a fixar la llengua. En vint anys vaig trobar el model de llengua que volia i que no era l'inicial. L'inicial era un model de català postnoucentista, el que arrossegàvem amb en Pedroló i que ja no anava. En canvi, el català de la ràdio serveix, si no cau en les aberracions de TV3. I és això que em fa rescriure. Perquè la meua llengua primera és molt dubitativa. I perquè jo, com a escriptor, vull que els meus contes siguin escrits en una llengua sensata. Que, quan d'aquí a vint anys, si és que ningú encara llegeix català, llegeixi els contes en una llengua que funcioni.

—Com veu el català ara?

—La situació és perpètuament plena d'interferències. Tens la sensació que cada vegada anem pitjor. Jo la tinc. Perquè surto al carrer i paro l'orella. Els polítics surten al carrer i no paren l'orella, perquè no volen veure la realitat. Perquè, si veuen la realitat, se'n va tot enlaire o han de repensar-ho tot. Els polítics són uns hipòcrites. Tots.

—I quina és la realitat?

—Que anem cap a l'occitanització, cap a

l'irlandització. Serem un record. Jo tinc la sensació que anem a pitjor. Però sempre, ja abans, tothom creia que estàvem molt fotuts. Home, a l'època de la República potser sí que hi havia una mica d'esperança, perquè hi havia una democràcia, encara hauríem pogut controlar el país... Però escriptors com Josep M. de Sagarra ja exposaven aquesta contradicció: la llengua refistolada de l'acadèmia o la llengua del carrer. I el Sagarra té una explicació extraordinària, perquè era un cervell potentíssim. Deia: una cosa és l'acadèmia i una altra és el carrer. I l'escriptor ha de ser prou intel·ligent per a saber ben bé què diu l'acadèmia i ben bé què diu el carrer, i no fer cas de ningú. És a dir, tirar pel mig. Deia Sagarra: la llengua és un cavall amb dues regnes. L'una és la llengua normativa i l'altra és la del català que ara es parla. Si vols que el cavall vagi dret, has d'anar tibant l'una i l'altra. Si solament domines una de les regnes, el cavall anirà fent voltes sempre i no anirà enlloc. A mi, no m'agraden les metàfores, les odio, però aquesta és perfecta. M'encanta. És jugar amb allò que hauria de ser i no és, amb allò que és, però no del tot... Ser més puta tu que la realitat. Però això també passa a les altres llengües. En anglès o en castellà, els escriptors no es deixen endur, a ulls clucs, per allò que diuen les normes ni per allò que diu el carrer.

Com ha canviat el paisatge dels meus contes! Ja no són els bars, sinó els hospitals

—La situació de la llengua el deprimeix?

—Sí, em prenc un antidepressiu, per la llengua catalana. Mitja pastilleta.

—Què el preocupa i què l'interessa ara?

Perquè vostè és un cronista de la contemporaneïtat...

—Ara fa uns deu anys vaig començar una crisi familiar, que no m'esperava. Jo em pensava que, a la vida, els grans drames eren el cor trencat, drames de llit... Tot això són crisis de guarderia. El drama fort va ser veure la decadència dels meus pares. No m'ho esperava, ni esperava que m'afectés tant. Potser perquè no estava preparat, potser perquè no havia vist mai envellir ningú, potser perquè érem una família desestructurada. Hi havia un cultiu que podia potenciar que això fos tan important. A més, sóc un individu hiperresponsable en tot. Això vol dir que, quan hi ha una taca en un moble, estaré angoixat fins que no aconsegueixi de netejar-la, de trobar el producte que torni a posar el vernís en un punt que no es noti que hi havia una taca... Amb tot això, ha passat una dècada. Va començar amb un càncer que va agafar el meu pare, després una pneumònia, un procés d'anar d'hospital en hospital durant anys, que a mi em va trencar els hàbits, fins i tot d'escriptura. No sé com vaig arribar a publicar 'El millor dels mons'. En aquest llibre ja hi ha contes negres, sobre la mort, sobre els càncers, sobre les malalties... Perquè també molts amics meus van començar a morir-se. Si me'ls miro, hi observo tot de coses que passaven. I ara publicaré els contes que he fet durant tots aquests anys. I hi surt tot això, perquè aquestes eren les meves preocupacions. Per exemple, a 'El perquè de tot plegat' tothom follava constantment. Ara no, ara és: una persona que es mor per aquí, una persona que es vol suïcidar per allà... Com ha canviat el paisatge! Ja no són els bars, sinó els hospitals.

Potser sí que faig de cronista i descriu el món que m'envolta. No sóc d'aquells escriptors que tenen un contracte per a fer una novel·la cada cinc anys. Jo no tinc cap data. Puc estar vint anys sense publicar cap llibre. Publico un llibre quan en tinc necessitat o quan ja el tinc fet. I, per tant, de què parlen aquests llibres que no tenen obligació de ser escrits? Doncs parlen de tu mateix, d'allò que t'envolta. Tot és transformat, ficcionat, hi ha alteracions de la realitat. Però si agaféssim llibre per llibre, amb temps, et podria identificar els personatges. I cada personatge poden ser cinc persones en realitat, o bé una persona que es transforma en dos personatges, i jo mateix sóc tots els personatges en moltes coses.

—Ja té títol aquest nou llibre?

—Sí, es diu 'Mil cretins'.

I ara, un cop publicat 'Mil cretins', tinc ganes de començar una cosa que fa temps que em volta pel cap. Una cosa que té a veure molt més amb mi. No seran les meves memòries i, si són memòries, seran completament falses.

—Els contes de 'Mil cretins' creu que són més durs que alguns dels contes de 'El millor dels mons'?

—Crec que sí, alguns són més durs o igual de durs. Parlen molt de la vellesa, de la decadència, i van plens de geriàtrics. És un llibre ideal per a portar als geriàtrics. Però crec que aquesta etapa s'ha acabat. El meu pare es va morir fa dos anys, la meua mare és viva, però aquesta situació d'anar d'hospital en hospital s'ha acabat. I ara, un cop publicat aquest nou llibre, tinc ganes de començar una cosa que fa temps que em volta pel cap. Una cosa que té a veure molt més amb mi. No seran les meves memòries i, si són memòries, seran completament falses. Aquesta idea de publicar unes memòries completament inventades sempre m'ha vingut de gust. Alguna cosa intueixo que hi ha en aquest llibre del pas posterior.

—Expliqui'm una mica més aquest pas posterior.

—No el sé, perquè encara no l'he fet, però és com si percebés, a 'Mil cretins', un pas cap a l'allunyament del conte o, si més no, del conte com l'he entès fins ara.

—Cap a on?

—No ho sé encara, potser cap a aquesta vida inventada. En tinc la idea, i l'arxiu obert a l'ordinador, però solament hi ha quatre frases.

—Vostè que durant més de tres dècades ha anat narrant la societat contemporània, em podria definir, a partir dels seus contes, com veu aquestes dècades?

—Són contes molt de ciutat i són molt de Barcelona. La Barcelona dels setanta és una Barcelona d'un individu molt jove, molt innocent i molt il·lusionat per les coses. Encara que vegis que està decebut d'algunes i que ja no creu en els polítics. Però sí que transmet il·lusió i una certa esperança que la ciutat canviarà, serà millor. Hi surt la Rambla moltes vegades, una Rambla que ara no podria sortir a cap conte, de cap manera, si no és per malparlar de tots els turistes que esguerren la ciutat. És una Barcelona on els barcelonins encara hi vivien. Hi ha moltes històries d'amor mig romàntic, de gran passió amorosa, moltes referències a la droga. En aquella època, locals com el Zeleste i després el Bikini eren com a casa.

—I la Barcelona dels vuitanta?

—És la meua dècada. Una dècada brutalment bona. Si m'hagués de quedar una època de la meua vida, em quedaria la que va dels trenta als quaranta. Va ser brutal. Treballava a la ràdio, escrivia a diaris, publicava llibres i això em permetia una mobilitat i una llibertat d'anar a dormir quan volia, i era molt menys responsable. Encara no havia començat a veure ni les morts dels amics ni les dels familiars. Tot això em

quedava lluny, no m'ho creia. Abans, quan veia per la televisió una matança, un assassinat, no em sentia complagut, però no sentia un gran dolor. Va ser des que va néixer el meu fill, que vaig començar a no poder suportar imatges de nens morts... Però, això que deia, els vuitanta van ser una època pletòrica per a mi: el món de la nit a Barcelona.

—I la dècada dels noranta?

—És una dècada fatídica, perquè hi ha els Jocs Olímpics. Encara que facin caure la bava, a molta gent, per a mi van ser l'inici d'aquesta Barcelona letal d'ara, d'aquesta Barcelona que és una puta venuda al turisme. Una ciutat on els barcelonins ja no poden viure, perquè hi han de fer hotels. A la Rambla, no hi pots posar els peus. Els anys noranta són el principi de la bogeria constructora fora mesura, el principi de la 'débâcle' de Barcelona.

—I la Barcelona d'avui, la detesta?

—Home, hi he guanyat que hi puc menjar molt bons plats de tot arreu del món. Cuina tailandesa, filipina, magribina, indonèsia, equatoriana, vietnamita, veneçolana... La llàstima és que no puc menjar bona cuina catalana. Saps com és de difícil trobar una bona escudella? No és collonut que sigui un partit socialista, que governa a l'ajuntament, el que ha venut la ciutat al turisme, als hotelers? Durant molts anys no podies parlar malament del turisme, perquè deien que donava feina a molta gent, però només s'enriquien quatre hotelers, i la resta de la gent n'havia de sofrir, i en sofreix, les conseqüències. Ara se'n comença a parlar d'això, però amb dues dècades de retard.

Barcelona és una puta venuda al turisme

—A la dècada dels vuitanta i noranta vostè es converteix en un autor que ven molts llibres; la seva literatura arriba a generacions molt diferents, també gràcies a la ràdio i a la televisió..., per tot plegat, es converteix en un escriptor popular.

—Al principi, ho trobava estrany, que se m'acostessin senyores de vuitanta anys i em comentessin algun conte. Se l'havien llegit. Comptava que era gent de la meua edat que em llegia. Això de ser popular va començar amb la ràdio, va ser el punt principal. Entraves en un taxi i el taxista et reconeixia per la veu. Després escriure a El Periódico va ser un segon pas, perquè hi havia una foto. Això va fer que la gent em conegués la cara. I després va venir la televisió, quan vaig col·laborar durant un any al programa del Miquel Calçada, 'Persones Humanes'. Llavors ja m'identificaven en moviment. Em vaig divertir molt fent-lo, aquell programa, i quan hi penso,

trobo que estava molt bé.

—Però abans de sortir a la televisió ja s'havia convertit en un referent.

—Una cosa que em va sorprendre molt va ser, a final dels setanta, que un dia vaig trobar un bitllet de cent pessetes. Al mig hi havia escrit: 'Uf, va dir ell', el meu llibre. Hi havia gent que apuntava aquest títol als bitllets de cent. Hi havia un punt de culte. Jo en guardo un, d'aquests bitllets. En aquella època es posaven consignes als bitllets i corrien de mà en mà. Però a la llarga això té un perjudici: ser gaire popular porta una quantitat d'enveges brutals. Els escriptors tenen uns grans egos i unes grans enveges. Aquí és molt mal vist que la gent triomfi. I que els teus llibres es vinguin molt s'arriba a comparar amb una falta de qualitat.

—S'ha sentit odiat pel seu gremi?

—Molt, moltíssim. No per tothom, és clar, però qualsevol impuls a favor en motiva un en contra. És això. És un procés d'esnobisme. Quan algú et descobreix, s'enamora de tu, però quan passes a ser conegut de tothom, pot ser que se senti decebut: 'Ara agrada a tothom; sóc jo que l'he descobert.' És molt humà. Hi ha un element de rebuig: 'Si agrada a tothom, ja no m'agrada a mi, jo no sóc tan vulgar.' I els egos dels escriptors són increïbles. Tothom es pensa que és el gran escriptor que ha vingut a salvar la literatura mundial. No tenen la idea de fer un llibre decent. La meua aspiració no és que un llibre meu revolucioni la història de la humanitat; en tinc prou que sigui llegible, que sigui el millor llibre que sigui capaç de fer. Res no canviarà res. Prova de fer un llibre que estigui bé i, si ho aconseguixes, ja et pots donar per satisfet. Als altres gremis també hi ha uns egos brutals. A tot arreu deu ser igual.

—Però ara vostè serà l'escriptor que farà el discurs inaugural de la Fira i no ha estat pas qüestionat públicament per ningú.

—Jo, en aquest discurs, hi vaig rumiar molt tot el mes d'agost. És un text senzill, un discurs que no ha de salvar Catalunya ni el món ni ningú. I m'hi he de sentir còmode, perquè jo no faig mai discursos. No sé si em posaré corbata. Potser sí, perquè hi haurà en Bargalló. Si en Bargalló portés corbata, jo no me'n posaria, però com que no en porta, doncs suposo que me n'hauré de posar, per ser una mica rebel.

—Li va costar d'acceptar-ho?

—No gaire.

—I per què va acceptar-ho?

—Tot això era abans que comencessin aquestes polèmiques sobre els escriptors que escriuen en castellà. Però ja es veia que hi hauria mal ambient, perquè és obvi que, si Catalunya va convidada a

un acte, els altres no s'estaran plegats de braços i trauran tota l'artilleria per trinjar-nos. I vaig pensar: 'Només per això, sí'. No em convidaran pas l'any que ve, quan hi haurà els turcs. Llavors, és clar, l'editor alemany es va fregar les mans i aquest trimestre que ve em vol fer anar a Hamburg, Bremen... Però jo vull tancar-me a casa i avorrir-me.

—Creu que l'efecte Frankfurt es comença a notar?

—Jo, com que sóc pessimista de mena, em penso que això serà una faramalla d'un any, de dos, i després tornarem a la normalitat. Però, en tot cas, poca broma, Catalunya haurà aparegut com una cultura, els diaris ja n'han parlat molt i en parlaran més... Que tot això, sumat i restat, tindrà una grandíssima incidència? Jo tendeixo a creure que no, que tot passa i tot s'oblida. Però seria estúpid, no haver-ho aprofitat. Igual que jo sóc pessimista perquè crec que res no ens solucionarà el problema, també crec que hauria estat d'imbècils no aprofitar l'oportunitat i fer-ho. Que això ens salvarà? No. Que hi haurà un abans i un després? No. Però, mira, 'Pedra de tartera' de la Maria Barbal funciona. Només per això ja val la pena tot el merder. Que hi haurà un abans i un després? No, però uns quants noms ja hauran estat introduïts.

—Per què costa tant que la cultura catalana sigui coneguda internacionalment?

—Sobretot costa molt perquè hi ha una sèrie de gent que fa un treball de filtratge, en totes dues direccions, de posar pals a les rodes. Cada article en llengua alemanya que surt planyent els escriptors castellans, apareix traduït als diaris digitals d'aquí al cap de dues hores. I els articles que s'escriuen des d'aquí abonant la polèmica s'envien a Alemanya. I els corresponents alemanys són tots a Madrid.

—El periodisme és important en la seva trajectòria i per a fixar el seu model de llengua catalana, però vostè fa periodisme en castellà per guanyar-se la vida. No ho

troba una anomalia?

—Vaig començar fent periodisme en castellà perquè era prohibit escriure en català. Després vaig fer periodisme en català en uns quants mitjans, però, vist que els mitjans en català anaven

enrere i pretenien que cobressis la meitat, doncs vaig passar a El Periódico primer i a La Vanguardia després. Que és una anomalia?

Totalment. Josep Pla, que va passar la vida fent periodisme en castellà, deia que el bilingüisme era un mal negoci per a un escriptor. I ho és, perquè tu has modelat una llengua que t'ha de servir tant per a la ficció com per al periodisme. I et trobes que per guanyar-te la vida has de recórrer a una altra. Has de

crear una nova eina i finalment te la crees. M'he creat un castellà basat en el de la meva mare i en el que he anat aprenent. És una anomalia, totalment. De totes maneres, he escrit molts anys articles en català i tinc molts llibres d'articulisme publicats en català. Fins i tot he fet una selecció dels que he escrit en castellà traduïts.

—Com veus la literatura catalana actual?

—Veig que és una literatura amb una gran varietat d'autors, d'estils i de qualitats, i que hi ha un bon grapat d'escriptors de primera línia europea. Ara, aquí tenim un costum, que no sé si es dona sempre en societats semiagòniques, d'anar-nos apunyant els uns als altres. Baltasar Porcel ha dit que ell no pensava parlar malament d'un escriptor català mai més. Els escriptors castellans s'afalaguen els uns als altres constantment; potser es claven ganivetades, però públicament fan pinya. En canvi, els catalans fem com si tots trobéssim les pegues de l'altre. Això que diu en Porcel, em sembla d'una sensatesa total. Perquè, a més, el corpus literari és molt bo. La literatura catalana aguanta, és de primera qualitat; allò que no aguanta és Catalunya. El corpus actual de la literatura catalana és de treure's el barret; allò que no és de treure's el barret és el país. El país no aguanta, però els escriptors catalans aguanten com si a sota tinguessin un país sòlid.